СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 133. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 8. червня, 1929. VOL. XXXVII. No. 133. Jersey City, N. J., Saturday, June 8, 1929. THREE CENTS.

ГУВЕР БЕРЕТЬСЯ ДО ФОРСУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ВИСИЛАЄ ДО КОНҐРЕСУ СПЕЦІЯЛЬНУ ЗАЯВУ, В ЯКІЙ ДОМАГАЄТЬСЯ УСТАНОВЛЕННЯ КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ДЛЯ РЕОРҐАНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАЦІЙНОГО АПАРАТУ.

ВАШИНҐТОН, 7. червня. — Зроблено знаменний крок в напрямі форсування прогибіції. Президент Гувер задумує перенести прогибіційні справи з департаменту скарбу до департаменту справедливости. Доконати цього має конґресова комісія, якої встановлення домагається саме тепер Гувер.

Вслід за тою заявою Гувера сухий сенатор Джонс вніс в сенаті резолюцію, щоби до конґресової комісії покликати трох сенаторів і чотирох послів.

БРИТІЙЬСКА АБМАСАДА СТАЛА СУХОЮ.

АЛЕ НІЯКЕ ИНШЕ ЗАГРАНИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО НЕ ПІШЛО СЛІДОМ ЗА НЕЮ.

ВАШИНҐТОН, 7. червня. — Британський амбасадор Сер Езме Говард заявив, що британська амбасада стає сухою. При всяких офіційних приняттях не будуть більше подавати алькоголічних напитків.

Ця його заява викликала ріжні коментарі серед дипльоматів, бо Говард являється деканом дипльоматичного тіла у Вашинґтоні. Виходить, що Говард зробив це на власну руку і у власкім імени. Инші дипльомати не мають охоти переходити на елевтерію.

ЗАКОН ПРО ПЕРЕПИС ПЕРЕЙШОВ.

ДОДАТКИ ЩОДО ЧУЖИНЦІВ І НІҐРІВ ПРОВАЛИЛИСЯ.

ВАШИНҐТОН, 7. червня. — Законопроєкт про перепис населення перейшов у палаті послів 271 голосами проти 104. Надіються, що той проєкт перейде без змін і в сенаті.

НОВИЙ СОБВЕЙ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — Мейор міста Вокер представив плян будови нової собвейової лінії, яка лучилаб місто з Бруклином і Статен Айлендом підводним тунелем.

Плян буде по всякій правдоподібности принятий. Кошти будови виноситимуть около $100,000,000.

НОВІ ДЕРЖАВНІ ЦЕРТИФІКАТИ.

БУДУТЬ КОРОТКОТЕРМІНОВІ. ВИСТАВЛЕНІ НА 5⅛ ПРОЦЕНТУ.

ВАШИНҐТОН, 7. червня. — Департамент скарбу подає, що випускає цертифікати на суму $400,000,000. Цертифікати будуть сплачені по 9 місяцях. Державна скарбниця подає, що треба було виставити цертифікати на 5⅛ проценту, бо відчувається загальний брак готівки і з низчим процентом годі буде розпродати цертифікати.

ЖЕРТВУЄ $800,000 НА МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — Музичний видавець Чарлз Г. Дитсон записав у своїм тестаменті $800,000 для університетів і шкіл на цїли піднесення музичного виховання.

ФАШИСТИ НЕ ДАРУЮТЬ НІЧОГО.

ПРОЦЕСУЮТЬСЯ З НЮЙОРСЬКИМ СТЕЙТОМ ЗА СПАДОК ПО ПОМЕРШІМ ІТАЛИЙЦІ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — Фашистівський уряд відомий з того, що хоче простягнути свою владу на всіх Італійців, деб вони не жили. Тепер зажадав він через італійського консуля Маґно Сантавінченцо від нюйорського стейту звороту $900, які залишив по своїй смерти італійський робітник Антоніо Комінчо, котрий помер у 1925 році, не залишивши ніяких спадкоємців. Такі спадки переходять після закона нюйорського стейту по 20 роках на власність стейту. Стейт заробляє на тім річно около сто тисяч долярів.

300,000 РУМУНІВ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — З проголошеного румунського обчислення виходить, що Румуни почали іміґрувати до Америки перед 30 роками та що їх іміґрація виносить тепер приблизно 300,000 осіб.

ГРОЗИТЬ ВЯЗНИЦЕЮ ПРАЦЕДАВЦЯМ.

ЗА ТЕ, ЩО НЕ ХОЧУТЬ ОБЕЗПЕЧУТАТИ РОБІТНИКІВ ВІД НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — Мисс Френсис Перкинс, стейтова комішенерка праці, подає, що приблизно 11,000 працедавців не виконують приписів закона й не обезпечують занятих у себе робітників .В послідним році треба було полагоджувати 2,500 нещасливих випадків, де працедавці не обезпечили робітників. Мисс Перкинс заявила, що на слідуючий тиждень розпічне провірку обезпечень спеціяльна комісія. Працедавці, які не піддадуться вимогам закона, будуть покарані вязницею.

КУЛИДЖ ПРО ХЛОПЯЧИЙ ВІК.

НАЗИВАЄ ЙОГО НАЙЩАСЛИВІШИМ.

НЮ ЙОРК, 7. червня. — Бувший президент Кулидж описує в „Космополитен" журналі свої хлопячі літа до 13 року життя. Він описує тяжку працю на фармі й просте фармерське провінціональне життя, якому попри простоту не бракує глибини. Згадує свою бабуню, як вона читала біблію на голос, і ветеранів революційної доби, як сходилися на поговірки та розповідали цікаві події давнини.

Кулидж подає на закінчення, що колиб мав ще раз жити, то не бажав би собі иншої молодости, як та, яку пережив на фармі серед природи і сільської простоти.

БРОКЕРСЬКИЙ БАНК.

Нюйорський Вол стріт буде мати свій спекулятивний банк, який достачуватиме достаточну скількість потрібних на спекуляцію фондів. В той спосіб хочуть брокери забезпечити себе перед Федеральною Резервовою Радою, яка їм псує бизнес, бо раз-ураз страшить, що підвищить процентову рату. Брокерський банк матиме $20,000,000 основного капіталу.

ЗА ОБРАЗУ ДЕРЖАВНОГО ПРАПОРА.

Окружний суд засудив Михайла Мерцалу з Бартатова (Городок Яг.) за те, що він зневажив польський державний прапор у 10-ліття польської держави. Він здер прапор з народньої школи і пірвав його. За це дістав 3 тижні гострого арешту.

СІЛЬСЬКІ ТРАҐЕДІЇ.

У Прядильниці (Добромиль) селянин С. Мецуґа підчас сварки застрілив свою шваґрову Немчикову і смертельно постріляв її мужа. — В Угерцях Незабит. (Городок Яг.) вбили Миколу Бецка і смертельно ранили Василя Дячика.

НІ МЕНІ, НІ ТОБІ!

На фільварку Харбіновичі, пов. Пінчів, вдушено і повішено 23-літну Катерину Зихівну, яка на тім фільварку працювала. Поліція прилапала її вбийників, а ними є 18-літний Владислав Халонь та 38-літний Якуб Карнась. Оба вони любилися в Зихівні, а коли та не могла рішитися, кого вибрати — почали підозрівати її, що вона любить третого і в отакий спосіб залагодили з нею порахунки.

НЕМА ЧОГО ЖУРИТИСЯ!

Наукова конференція учених з 48 держав, яка розпочала свою працю ще в осени і займалася дослідженням того, чи і як довго може земля ще бути здібною до життя, видала недавно книжку з вислідами тої наради. Отже з неї виходить, що земля щойно за яких 35 тисяч літ зможе вичерпатись та бути нежиттездатною, а прим. всього вугля в землі начислили учені меншбільш около 7.000,000 міліонів тон. Це така скількість, що якби навіть що року добували з землі 1,276 міліонів тон, як в 1927 р., то його вистарчить на яких 6 тисяч літ. Отже нема чого боятися. що земля нас чи наших дітей не виживить і не огріє.

З КУЛЕЮ В МОЗКУ.

Поліціянт, який стояв на одній вулиці в німецькім місті Штрасбурґу, зауважив ононді вечером військового. що йшов хитким кроком і тримався за голову. Вояк той був цілий закровавлений, а коли спитав його сторож ладу від чого — сказав тільки своє назвиско, сказав, що дістав кулю в голову і просив відвести його до військового шпиталю. Поліціянт це зробив. Ранений цілу дорогу жартував, а в будинку шпитальнім казав собі дати тільки перекуску та гальбу пива. Два дні пізніше вже не жив. Ніхто нічого про трагедію цього чоловіка не довідався.

ЯК ТО ЛІНЮХОВИ.

В полудневій Африці живе звіря, яке називають лінаком через те, що воно ворушиться дуже мляво і завісившись пазурами за галузь, потрафить звисати нерухомо цілі години в тому пложенню. Через свою нерухомість уявляє воно собою пригідне жировище для всякого рода насікомих та паразитів і от лінак є хіба одиноким звірком, у якого футрі ще за життя його живуть молі. Одначе досі не прослідженo, чи молі ті жиють волосом звірка, чи пожирають маленьку ростину-мох, яка також радо чіпається лінивого звіряти та його шерсти.

ПІКНІК НА ДОХІД СИРОТИНЦЯ.

Лучається добра нагода заробити трохи гроша на Сиротинець-Захист У. Н. Союза. Місце на пікнік відступають нам даром, а славна орхестра М. Радванського буде приґравати до танців теж задармо. Щоби той пікнік удався, ми просимо до спільної участи отсі відділи У. Н. Союза: 344 у Бавнд Брук, Н. Дж., 312 у Савт Плейнфілд, Н. Дж., 272 у Плейнфілд, Н. Дж., 249 у Ровей, Н. Дж., 349 у Менвіл, Н. Дж., 332 у Ріррітан, Н. Дж., і Український Запомоговий Комітет у Бавнд Брук, Н. Дж. Усі ті відділи мають утворити спільний пікніковий комітет, як уже була мова, і усильно подбати, щоби проєктований пікнік як найкраще вдався. Чейже ми, Союзовці, не можемо забувати про справу свого Сиротинця, бо він нам дуже потрібний. Відпоручники всіх вище вичислених відділів будуть ласкаві порозумітися ближче з первісним комітетом від. 332 в Ранітан, якого адреса є: М. Радванський (або Н. Попадюк), P. O. Box 17, Bound Brook, N. J.

ПРОТИ УЖИВАННЯ СЛАВЯНСЬКОЇ МОВИ В ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ.

Букарештенський „Курентул" счинив великий крик, що на Великдень 5. травня правилася воскресна утреня й у славянській мові. „Курентул" з обуренням констатує цей факт і вважає це образою для румунської церкви. Православна церква є румунська, тому й відправа має бути тільки румунська.

Чи не краще зробив би був „Курентул", коли би був довідався, що якраз у Хотинщині й Буковині більшість православного населення — Українці. які мають людське й боже право на те, щоби по церквах правилося богослуження у зрозумілій для них мові. Колиж православна церква в Румінії не є державно-румунською, але національно-румунською й має стати інструментом насильної румунізації, то тоді православним Українцям Буковини й Бесарабії не оставалоб нічого иншого. як виступити з такої церкви, яка їм чужа, або ворожа.

Та ми всетаки думаємо. що церковні достойники, яким лежить добро православної церкви й її вірних на серці, не стануть іграшкою в руках несовісних політиканів. („Час").

БОЛЬШЕВИКИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПОВСТАННЯ В БЕСАРАБІЇ.

„Наша Рєч" доносить з Акерману, що в повіті Четатя Альба задержала поліція двох підозрілих. Вияснилось, що їх вислало одеське ГПУ до всіх комуністичних орґанізацій в Бесарабії. Із шифрованих інструкцій виходить, що большевики приготовляють більше повстання в Бесарабії. Слідство продовжується.

СМЕРТЬ ЗА МЕЖУ.

Григорій Іванчук з Руського Банилова (Буковина) заколов ґральми свою братаницю, тому, що йшла тежкою, ізза котрої сварилися брати вже здавна. Батько убитої в Канаді, а Григорій і його жінка тепер у тюрмі. От до чого доводить дурний розум.

Петро Складан з тогосамого села побив свого шваґра Петра Колотила так сильно колом по зубах, що лікар мусів таки добре намучитися, щоби посшивати губи, але не міг сцілити трох повибиваних зубів.

ОДИН МЕНШЕ.

З Пешавура повідомляють, що Габібула захопив у полон одного з претендентів на афґанський престол, Алі Ахмеда Хана Джена, який недавно проголосив себе еміром Кадагара. Він готувався почати боротьбу з Габібулою за посідання трону падишаха в Афґаністані.

ЛЕТ ЦЕПЕЛІНА ВІДТЯГАЮТЬ

Цепелінова компанія з Фрідріхсгафен повідомляє, що „Ґраф Цепелін" не зможе роспочати свій лет до Америки перед 26 червня. Раніше цього часу є неможливим поставити нові мотори.

НОВИЙ ПРОВІД У ЦЕНТРАЛЬНІЙ КОМІСІЇ ДЛЯ СПРАВ УКРАЇНІЗАЦІЇ.

З радянської преси довідуємося, що Рада Народніх Комісарів УСРР затвердила новий склад центральної комісії для справ українізації радянського апарату. Головою комісії призначений **Затонський**, а його заступником **Порайко.** Перший є народнім комісарем Робітничо-Селянської Інспекції та головою Контрольної Комісії КП(б)У. Другий є комісарем юстиції в уряді УСРР.

НЕСАМОВИТИЙ ТЕАТР.

Мимо 40 театрів Парижа, при площі Сен-Жорж повстає новий театр, де виставлятимуться тільки сензаційні й повні страхіття штуки. Знак часу!

ВЕЛИКДЕНЬ І АНТИРЕЛІҐІЙНА ПРОПАҐАНДА.

Народній Комісаріят Освіти УСРР звернувся до всіх підлеглих собі установ з інструкцією, як використати Великдень для антирелігійної пропаґанди в школах. В інструкції говориться про те, що дні релігійних свят мають бути використані в школі для нормального навчання. „Дітей — читаємо в „Комуністі" — треба охороняти цими днями від можливого неґативного впливу батьків (!) та інших осіб, що їх окружають, і які ще не позбулися старих традицій святкувати Великдень та інші дні культу". В дні релігійних свят все учительство має вести нормально педагоґічну працю в школі. Накінець радить Народний Комісаріят Освіти в тій інструкції „провести серед учителів і дітей кампанію за добровільне (слухайте!) відмовлення від відпочинку в релігійні свята".

ЗОЛОТО В ҐОЛЬФШТРОМІ.

На урочистому засіданні Французької Академії Наук визначний французький природник Жорж Кльод говорив про відому морську течію Ґольфштром. Як відомо, Ґольфштром це ніби величезна тепла ріка. що плине з Мексиканської Затоки до берегів Европи. Без того Европа була би покрита ледівцями.

Один з найближчих співробітників Жоржа Кльода, Ідрак, вичислив, що в грудні минулого року Ґольфштром ніс 50 кубічних кільометрів води на мінуту, а в січні цього року 90 куб. кільометрів. Жорж Кльод навів ці цифри і сказав: „Треба знати. що в кубічному метрі води є на 10 сантімів золота і коли зробити обрахунок, то вийде. що Ґольфштром у свої найбідніші дні несе мимо нас на 4 міліярди франків золота на годину".

Такі велитенські богацтва несе рік-річно в собі Ґольфштром. Та якби колись наука винайшла дешевий спосіб добувати золото з води, воно стратило би свою вартість.

ПОЛІТИЧНЕ ВБИВСТВО.

У Люксембурзі італійський горожанин Асканіо Джока вбив із револьвера керовника канцелярії італійського посольства Альфонса Арену, коли цей відмовився дати йому папери.

ЧИ СІЛЬСЬКІ ПАЛІЇ?

У Підбірцях біля Львова 30 квітня в 2 год. вранці вибухла пожежа на приходстві. Є всі познаки, що вона повстала з підпалу, бо стайні горіли одночасно з двох протилежних боків. Місцевий парох о. Петро Пилипець має шкоди понад 50,000 зол., бо весь його інвентар, живий і мертвий, згорів до тла.

КИТАЙЦІ БУДУТЬ СУДИТИ РОСІЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ

АРЕШТОВАНИХ У РАДЯНСЬКІМ ХАРБІНСЬКІМ КОНСУЛЯТІ БОЛЬШЕВИКІВ ПОВЕЗЛИ СУДИТИ ДО МУКДЕНА. ПО ЗАКОНАМ НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ВИННІ В КОМУНІСТИЧНІЙ ЗМОВІ КАРАЮТЬСЯ СМЕРТЮ.

ТОКІО (Японія), 7. червня. — 39 російських горожан, яких арештувала китайська поліція підчас ревізії харбінського радянського консуляту, повезуть до Мукдена, щоби там їх судити за комуністичну змову проти сучасного китайського правительства. За такий злочин по китайським законам, які недавно ухвалив націоналістичний уряд, карають смертю.

До Мукдена привезуть також радянського ґенерального консуля в Харбіні, Кузнецова, якого арештовано на кордоні.

РИКОВ НА ВАКАЦІЯХ.

КАЖУТЬ, ЩО ВІН ПОЇХАВ НА ВАКАЦІЇ ЛИШЕ ДЛЯ ПОПРАВЛЕННЯ СВОГО ЗДОРОВЛЯ.

МОСКВА (СССР), 7. червня. — Голова комісаріяту РСФСР Риков виїхав з Москви на вакації для поправлення свого здоровля. Міжтим поширюються чутки, що причина його вакацій має ще й політичний ґрунт.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ВАТИКАНУ.

ФАКТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ВАТИКАНУ ПОЧНЕТЬСЯ СЬОГОДНЯ ПІСЛЯ ОБМІНУ РАТИФІКАЦІЙНИХ ГРАМОТ ЗГІДНО З ПАПСЬКО-ІТАЛІЙСЬКОЮ УМОВОЮ.

РИМ (Італія), 7. червня. — Закінчено всі приготовання, щоби сьогодня наступив обмін ратифікаційними грамотами між Італією та Ватиканом. Сам Мусоліні повезе до Ватикану ратифікаційну грамоту, підписану королем, де в покоях кардинала Ґаспарі відбудеться обміна цієї грамоти на підписану папою.

Мусоліні буде першим міністром обєднаної Італії, що від 1870 року ступить на територію Ватикану. Негайно по обміні ратифікаційними грамотами будуть замкнені кордони нової незалежної папської держави. Кордони буде охороняти папська швайцарська ґвардія, а вся територія ватиканської держави перейде під суверенний заряд папи.

РЕПАРАЦІЙНА УМОВА.

ПАРИЖ (Франція), 7. червня. — Сьогодня в 5 годині вечером у готелю Ґеорґа члени репараційних комісій держав антанти, Америки та Німеччини підпишуть остаточний протокол репараційних переговорів. Цим закінчаться чотиромісячні переговори.

Протокол репараційної комісії експертів піде на затвердження відповідних урядів і після того почнуться дальші переговори в звязку з переведенням в життя побажань репараційної комісії.

НОВА МІТЛА.

МЕК ДОНАЛД ПЛЯНУЄ РІШУЧІ ЗАХОДИ ДО ЗМЕНШЕННЯ БЕЗРОБІТНИХ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія), 7. червня. — Через півтори години після обняття становища премієра міністрів Анґлії, Мек Доналд оголосив, що він уже пустив у рух свій правительственний апарат, якого першим завданкям є зменшення числа безробітних. Для цього Мек Доналд зорґанізував спеціяльний „економічний штаб" з членів свого правительства під своїм головством.

Одним з головних членів цього штабу є міністер Томас, голова юнії залізнодорожних робітників. Першим своїм завданням цей штаб ставить знайти працю одному міліонови безробітних.

ПОЛЕКШУЮТЬ БОЛГАРАМ.

РЕПАРАЦІЙНА КОМІСІЯ ВІДРОЧИЛА БОЛГАРІЇ ПОЛОВИНУ ЇЇ РЕПАРАЦІЙНОЇ КВОТИ.

СОФІЯ (Болгарія), 7. червня. — Правительство одержало повідомлення, що репараційна комісія дозволила Болгарії заплатити лише половику репараційної квоти, яку вона має платити державам антанти в біжучім році. Другу половину репараційних сум Болгарія має вжити на відбудову своїх районів, знищених землетрусом.

Цю недоплачеку тепер суму репарацій має заплатити пізніше.

ВЕЗУВІЙ ЗАТИХАЄ.

НЕАПОЛЬ (Італія), 7. червня. — Директор обсерваторії на горі Везувій повідомив премієра Мусолінія, що вулькан уже почав затихати. Вибух ляви припинився й населення може повертатися до своїх осель, яким уже загрожувала лява.

Вилив ляви зруйнував дотепер 50 домів у селі Терзіно. 75 фамілій залишилося без притулку. 100 акрів плодючої виноградної землі з чудовими виноградниками також залиті лявою.

НЕПРАВДИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ.

ЛОНДОН (Анґлія), 7. червня. — Японський пароплав Уго Мару, про загибіль якого повідомляли вчорашні телеґрами, прийшов до Камчатки. Всі пасажири та залога його живі.

ЗАХВОРІВ ЛІДЕР ХОРВАТІВ.

БІЛГОРОД (Югославія), 7. червня. — Світозар Прибишевич, хорватський лідер, якого сербська поліція інтернувала в Сербії, тяжко захворів на жолудок. Хорвати обвинувачують сербську поліцію в його хоробі, бо арешт перешкодив йому лічитися.

Хорватські лідери відмовляються вести переговори з диктатурою до того часу, поки Прибишевич не буде звільнений з інтернування та не повернеться до Загребу.

„SVOBODA” (LIBERTY)
FOUNDFD 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи”: 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: “SVOBODA”, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ЕҐОЇСТИЧНА” ТАРИФА.

Републиканська партія має тепер твердий оріх до згриження. А під тим оріхом розуміємо справу тарифи. Важна ця справа, бо на ній головно будує републиканська партія добробут. Високі цла мають здержати завалення американського ринку дешевшими заграничними продуктами, підносити життеву стопу, заробітну платню та усувати безробіття. По тій саме причині передбачено в тарифовім законопроєкті важні зміни, які знову викликали цілу бурю протестів з боку чужих держав, де вже почали прилюдно говорити про цілковитий бойкот американських товарів.

Проти тарифи піднісся протест і в самій Америці. Навіть президент Гувер, котрий досі заховував у тій справі певну резерву, заявив, що спротив проти тарифи такий великий, що він буде змушений заложити своє вето, якщоб теперішний проект зістав конґресом ухвалений. Бо показується, що безпосереднім наслідком тарифи буде подорожіння артикулів необхідної конечности.

В справі тарифи заговорив між иншими і републиканець д-р Никлас Батлер, президент Колюмбійського університету. Він називає тарифовий законопроєкт витвором „фарисейського націоналізму”, який міг повстати наслідком „неінтеліґентного еґоїзму”, яким руководилися вашинґтонські творці законопроекту. Батлер тої думки, що при установленню тарифи не треба думати про це, щоби задоволити кождого фабриканта, який має сякий-такий політичний вплив, але треба мати важніші справи на оці. Подорожіння життевої стопи, справа американських довгів в Европі, економічне піднесення виснаженої війною Европи, задержання приязних міжародних зносин, це все справи, які годі легковажити. Всі ці піднесені заміти і багато инших мабуть таки заважать і тарифовий законопроект буде в многім змінений. Але зміна та не буде такою великою, щоб не викликала реакції за границею.

Та змериканський нарід найбільше заінтересований тим, що за користи припадуть з тарифи для нього самого. На нашу думку, і та, як каже Батлер, „еґоїстична” тарифа навіть у зміненій формі не принесе поліпшення робітничої долі. Вона не вирішить рівнож справи щораз зростаючої продукції. Бо в теперішних обставинах тільки через зростаючу продукцію можна давати новий варстат праці щораз зростаючому числови робучих рук. Але тут касується питання: Хто саме купуватиме ті продукти? Коли їх американські жителі не зужиють, з чужинці не куплять, то що буде далі? На це вартувалоб звернути увагу тим, в чиїх руках доля нової тарифи.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ У МОСКВІ.

Як большевики не стараються стерти розбіжність інтересів України та Московщини, всеж таки вона пробивається зпід диктаторського московського чобота. Всіма силами стараються комуністи в Москві та їх емісари на Україні „унормувати” взаємовідносини Московщини та України й засипати те провалля, яке поглиблюється між цими радянськими републиками.

Отже проблема „унормовання” українсько-московських відносин не сходить зі шпальт большевицької преси, хоч, як твердять в офіційних большевицьких колах, національне питання розвязане в Радянщині добре й остаточно.

Починаючи з січня, в большевицькій пресі дуже часто почали появлятися статті й замітки, присвячені проблемі українсько - московських відносин. Таксамо й на ріжних зборах, зїздах та комуністичних нарадах обговорюється це питання. Найбільше маркантним явищем на полі українсько-московських взаємовідносин був так званий „український тиждень” в Москві, уряджений центральним комітетом всеросійської комуністичної партії, що мав на ціли культурне зближення Українців та Москалів. Крім вистави предметів народного мистецтва та штуки було влаштовано також виставу українських книжок, яка мала задемонструвати розвій української літератури та науки.

Одночасно прибула до Москви численна ґрупа українських письменників, яку врочисто приймали літературні російські орґанізації. Ґенеральний секретар московської комуністичної партії, Каганович, у привітній промові до прибувших гостей з України заявив між иншим, що „терба ліквідувати розбіжність поміж літературою українською та московською, розбрат між культурами обох народів” („Комуніст” 16/II, 1929).

Треба зазначити, що й представник червоної армії вважав цей мент за відповідний, щоби скласти заяву про те, що червона армія, яка боронила й визволила Україну від капіталістів, виступить також і тепер проти всіх ворогів, котрі чигають на рядянську Україну („Комуніст” 16/II, 1929).

На нарадах і конференціях російських та українських письменників, про перебіг яких большевицька преса подає дуже скупі відомости, Українці зазначили передовсім, що політика радянських видавництв майже цілком іґнорує твори української літератури; тоді коли большевицькі видавництва на Україні видали майже всі твори найвидатніших російських письменників у перекладі на українську мову, в російському перекладі вийшло тільки кілька українських літературних праць. Один видатний український письменник, Пилипенко, зазначив з цього приводу, що „між Росіянами, помимо голошеної комуністами рівноправности всіх національностей, і на далі втримується давній погляд на українську культуру, як на другорядну „місцеву”, що зістається на рівні етноґрафічного примітивизму”.

Супроти такого стану річей не тільки пересічний російський інтеліґент, але й російський письменник цілком не поінформовані про українське культурне життя. або—як іронічно писав „Комуніст” — „вони ліпше поінформовані про життя Полінезійців, ніж сусіднього українського народу”. На цім тлі підчас „українського тижня” трапилося кілька цікавих випадків, коли наприклад один найбільший російський письменник запитав, чому нема серед прибувших до Москви українського письменника Михайла Коцюбинського, на що він одержав відповідь, що тіло знаного українського новеліста спочиває вже 15 років у могилі.

Инший знову Росіянин, Жівов, помістив у „Ізвестіях” статтю під заголовком „Боротьба з чужими впливами в народній літературі”, в якій закинув сучасній українській літературі, що вона знаходиться під впливом націоналізму, а як приклад подав твори знаного повістяра Куліша, не знаючи того, що Куліш писав у минулому століттю й вже давно не жиє.

Стаття Жівова є характеристичною й з других зглядів. Жівов висуває в ній нераз повторювану в минулому теорію про месіянізм російської культури, котра єдина є інтернаціональною та пролетарською і як така повинна запевнити собі геґемонію над українською культурою. Річ зрозуміла, що виступ офіційної ґазети „Ізвєстія” сильно вразив гостей з України. Іменем їх критик Коряк випустив декларацію, в якій гостро протестував проти пониження культурної вартости українського народу. Він сказав, що культура українських мас має те саме право на самостійний розвиток, як і всяка инша і що ніхто не дав російській культурі монопольного права на виключне представництво пролетарської культури. Та незгода далі поглибилася через проблему української меншости в російській републиці, якої скількість, як відомо, виносить понад 8 міл. Українські письменники вказували на те, що в українській републиці всі національні меншости, а в тому числі й меншість російська, користуються повною рівноправністю й вимагали, щоб і в російській републиці Українці мали такі самі права.

Як бачимо, „український тиждень” в Москві показав досить значні національні розбіжности. Що правда, большевицька преса силкується представити ці розбіжности як дрібні непорозуміння, які зісталися ще з часів царських. Але як показується, ці дрібні непорозуміння цілковито опанували московсько-українські відносини, про що свідчить стаття „Відгомін минулого”, уміщена в „Комуністі” (20/III, 1929). В цій статті автор Демчук аналізує діяльність Всесоюзного Общества Культурсмички.

Це общество має своїм завданням інформувати зокордон про життя народів Радсоюза, для чого воно видає спеціяльний орґан в кількох мовах. В останнім числі цього місячника вміщено статтю „Політика радянського уряду супроти відсталих народів”. Таким власне відсталим народом є по цій статті й нарід український, що автор передає анґлійським виразом „backward”. Цього виразу, відомо, Анґлійці вживають для народів пів диких, кольоніяльних. Що подумає про Українців, запитує „Комуніст”, пересічний Анґлієць, який перечитає цю статтю і хто уповноважив редактора журналу ширити по цілому світі думку про Українців як про народ примітивний?

В цімсамім журналі ВОКСа в иншій статті пишеться про природні багацтва України, при чому Україну називається „півднем Радсоюза”. В другій статті стверджується, що українська музика примітивна і невисої вартости.

Далі „Комуніст” зазначує, що не тільки в інформованню закордону про Україну називають її „Южний Край”, але і у внутрішньому життю Радянського Союза Україну так трактують. Так, наприклад, інститут фільософії в Москві видає енциклопедію фільософії, в якій нема розділу про українську фільософію, а українських авторів, що їх уже давня російська наука вважала за Українців, комуністична енциклопедія зараховує до російських фільософів.

Також і радянська загальна енциклопедія, якої вже вийшло три томи, цілком іґнорує українське культурне життя, а коли і вміщує відомости про українських письменників та вчених, то так перекручує факти, що з того виразно пробивається певна непоінформованість редакторів цієї енциклопедії в українських справах, а часами навіть і навмисне представлення Українців як Росіян. Також багато гріхів у цій праці супроти української ґеоґрафічної номенклятури, де вживається старих назв, як „южно-русская равніна” то-що.

Як бачимо, в такий спосіб розвиваються українсько-російські відносини, себто вони проходять під знаком значних противенств. Тоді, коли Українці вимагають фактичної рівноправности в культурному життю, Росіяне, помимо офіційної версії про розвязання національної проблеми, намагаються далі запевнити російській культурі пануюче становище.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДЕМОКРАТІЯ И ПЕРЕВАГА СИЛОЮ.

Підчас проповіди до студентів Колумбійського Університету в Ню Йорку д-р Робинс, відомий американський проповідник, звертав увагу студентам, що демократія не означає ще вживання сили для здушення противних думок.

Таке розуміння демократії противиться самій сути демократії. Демократію треба так розуміти, що треба дати свободу слова навіть тим, котрих погляди нас нудять або злостять.

ОСЬ УЖЕ ДВА НАПРЯМИ РОБІТНИЧОЇ ПОЛІТИКИ.

Комуністи й соціялісти часто виступають з домаганням, щоби ґазета або орґанізація „попирала робітництво” або „писала науку про робітничу політику”. Що вони розуміють під попиранням робітництва або „писанням науки про робітничу політику”, сього вони не кажуть.

У місті Катоні, у нюйорськім стейті, є так званий Бруквуд Лейбор Каледж. Удержують його робітничі юнії. Відомо, ціль такої колеґії не може бути инша, як власне попирати робітництво та ширити науку про робітничу політику. Із сеї інституції відправлено оноді одного професора, бо він своєю комуністичною наукою мав підривати інституцію. Що він стояв за робітництвом та ширив науку про робітничу політику на свій лад, сього йому ніхто не закидував. Навіть ті, що його викидають, певно йому признали6и, що він се робив. Але мимо сього його усунено. Бо се не досить „попирати робітництво” та голосити науку про робітничу політику. Се властиво нічого не значить. Доперва, як голоситель скаже отверто, як він се думає робити, доперва тоді його слова щось значуть. Доперва тоді можна з ним дискутувати, чи доброю він іде дорогою, чи злою.

Голословно говорити про оборону робітників та робітничу науку може тільки трус, що боїться виявити свої погляди, або обманець, що замивши свої погляди, пробує затягнути робітників у свою пастку.

ТЕЖ ЕПИСКОПИ, АЛЕ ИНЧІ.

Хорватські епископи віднеслися до римської церкви з протестом проти закриття хорватських шкіл югославянським урядом.

Югославянський уряд — се властиво сербський уряд. Серби належать до православної церкви, і протест Хорватів до начальства другої церкви певно не буде мати на Сербів безпосередного впливу.

Всеж таки, хоча позбавлена безпосередних наслідків, демонстрація хорватських епископів не без значіння. На демонстрацію епископів звернули увагу чужі ґазети по всьому світу. Сей відгомін певно дуже неприємний для сербського уряду, і Серби таки мусять числитися з голосом світової преси.

Читаючи про сей протест хорватських епископів, вірнопідданчий протест вірних католиків до своєї влади, Українець мусить мимоволі подумати про українських епископів, які не мають відваги піднести навіть до своєї церковної влади протесту тоді, коли їх власну церкву переслідують, і то польський католицький уряд, і польська католицька церква.

А що вже казати про виступ українського католицького епископа проти Рідної Школи за те, що на її календари латинські святі поміщені на третому місці, тоді, як проти Рідної Школи робить нагінку польська влада, взявшися за руки з римською церквою?

ДО ВИСТУПУ ПОСЛА ЛУЧКОВИЧА.

Виступ українського канадійського посла Лучковича в канадійськім парляменті в Отаві замітний між инчим як причинок до так званої церковної боротьби. Кілько разів Українець скаже своє свобідне слово про політику наших національних ворогів на церковному полі, так зараз піднимаються голоси наших нетямущих церковників проти такої дискусії. Кричать, що релігія се свята приватна справа та що про неї дискутувати не вільно. Коли за дискусію взялася, примірож, несоціялістична або некомуністична ґазета, то соціялісти та комуністи стають по стороні вузкоглядних церковників і собі кричать проти „церковного файту”.

Тому й добре сталося, що український посол виступив в парляменті з критикою епископа, бо сей виступ дає нам нагоду подивитися, як до виступу посла проти епископа віднеслося анґлійське громадянство й політики.

Отже ніяких голосів проти посла Лучковича за його виступ нема. Певно, є люди, які мають инші думки, як посол Лучкович, але нема людий, які нападалиби на посла Лучковича за те, що він починає „файти” проти церкви. Якраз противно. Посол Меніон виступив зараз з похвалами для посла Лучковича. Такі самі похвали говорив відтак посол Ворд.

Для сих людий було самозрозуміле, коли посол публично критикує епископа за його виступ проти іміґрантів. Для них се само собою зрозуміле, що громадянський діяч виступить проти епископа, який виходить поза тісні релігійні чи церковні справи та забирає слово про якенебудь громадянське питання.

Др. Остап Грицай.

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

(3)

III. Нідерлянди й Филип II.

Такий всеможній імператор не потребував — по свойому розумінню — так трівожно дбати про прихильність нідерляндських крамарів і чорноробів, як колишні бурґундські доробкевичі. В бурґундського князика стільки і всієї слави, що нідерляндські провінції, без них він знову треторядна фіґура між володарями Европи. Але Карло V, пан Еспанії і всієї Німеччини, володар половини Европи і всього нового світа там, за океаном? Ні— такий імператор думав, що не він Нідерляндам, а навпаки — нідерлядський народ йому повинен бути вдячний за верховну владу. Певна річ — ми не можемо заперечити, що суверенність такого імператора, як Карло, не була й без додатніх впливів на розвиток морської торговлі Нідерляндів. Перед кораблями з народу імперії Карла отвиралися пристані всього світа, імператорське слово володаря половини Европи підкріплювало неабияк авторітет Нідерляндів на торговельних міжнародніх аренах. Але коли і признаємо те, то годі й не сказати при тім, що Нідерляндці з Карлом чи без Карла були першорядним чинником в торговлі тогочасного світа, завдячують тут свій авторітет в першій лінії собі самим, своїй працьовитости, витревалости й мудрости. Затеж у звязку з Карлом були вони ґаражеві на те все, що приносить зі собою і мусить принести політика кожного безоглядного імперіялізму. Особливож такого чисто династичного імперіялізму, що його Карло V. як урожений Габсбурґ репрезентував не гірше, ніж усі инші захланні Габсбурґи перед ним і після нього, аж до наших часів. Нам усім добре відомо з історії, що цісарі з роду Габсбурґів дбали все і всюди передовсім про збільшення стану свойого посідання, скріплення могучости своєї династії (**Hausmacht**). Не добром і розвитком народів турбувалися Габсбурґи, як довго їх носила земля, а передовсім своїми власними інтересами. Влупити як найбільше земель для себе, придбати як найбільше і як найбогатших „підданих”, щоб було з кого здирати сьому шкіру за податки тай брати рекрута на военні походи — ось це була властива ціль політики кожного Габсбурґа, починаючи від XIII., кінчаючи XIX. ст. Щоб здійснити її, Габсбурґи, на загал кепські вожди й войовники, намагалися між иншим заключувати хитрі подружа — ось такі нпр. як подруже Максиміліяна I. з бурґундською Марією— що без війни і клопоту робили їх панами чужих країв, або ще хитріші дипльоматичні договори подібного характеру. З цьогож і склалася відома приповідка про Габсбурґів: „Allii bella gerant, tu felix Austria nube” (нехай инші ведуть війни, а ти, щаслива Австріє, дружися), а прадід Карла, цісар Фрідріх III.*), так сильно вірив в оконечність поширення влади Габсбурґів на весь світ, що хоч ледви держався на своїм престолі, то поклав девізом Австрії горді слова: „Alles Erdreich ist Oesterreich untertan” (на печатках: **A. E. I. O. U.** — „вся земля є підчинена Австрії”). Оттим то й Карло V. вмів в Нідерляндах відріжнити гаразд інтереси народу від своїх власних, причім своїм власним давав очевидно все і всюди першенство.

Тут і жерело тих важких конфліктів між ним і Нідерляндцями, на які я натякнув уже раньше. А почалися вони ось з чого:

Призвичаєний в Еспанії до сліпого послуху народу, для якого особа короля була своєрідною святістю, вважав Карло деспотичний режім і в Нідерляндах самозрозумілою формою свойого правління. Йому не подобалося те, що судовий трибунал в Мехельн як найвисша рідна настоя народу користувався повною суверенністю, і він підчинив його під верховний нагляд тайної королівської Ради, що мала свій осідок в Бріссель, головному місті провінції Брабант і резиденції кожночасного намісника Карла. Це важко нарушило суверенність мехельнського трибуналу, бо тепер рішення його були залежні від опінії самого Карла і його заушників в королівській Раді. Далі не подобалося Карлові, що в державний апарат не сміли входити чужинці як урядовці, і він на перекір цьому привілеєві обсаджував визначні місця чужинецькими креатурами, не питаючися Нідерляндців о дозвіл. Він накладав без дозволу народу податки й то важкі податки, коли чуємо, що само місто Антверпен зложило їх в сумі 40 міліонів золотих ґульденів. А крім цього держав у краю свою військову залогу, що теж було проти привілеїв Нідерлянду, бо в краю було для оборони військо власне, під командою своїх офіцирів. Одначе до найтяжшого конфлікту між ним і населенням дійшло — як уже згадано — з приводу реформаційних змагань в области релігії. З виступом Лютера і його визначніших однодумців по реформаторській ідеї, особливож **Івана Кальвіна,** захопила течія релігійної обнови й Нідерлянди. І воно ясне, що тверезо практичний дух протестантства відповідав куди красше духовости свободолюбного і тверезого розумом і чуттям народу, який був нацією купців, ремісників, моряків і хліборобів. Коли сьогодня 62% всього населення Голяндії протестанти, а католиків тут 35%, то це знак, що для реформаторських ідей була в Нідерляндах здавна доволі плідна почва. Поширювали тут ідеї реформації протестантські купці, що приїзджали на торг до Амстердаму й Антверпен. Німецькі і швайцарські жовніри-протестанти з Карлової залоги. Протестанти - втікачі з Німеччини, Анґлії і Франції, що в свободолюбних Нідерляндах надіялися знайти для себе тихомирний захист. А далі й нідерляндська молодь, що вчилася на університеті в Женеві. Тут — в Женеві — ідеї реформації були предметом університетських лекцій і свобідних прилюдних дискусій. Не дивож тому, що молоді нідерляндські шляхтичі, надихавшись у Швайцарії духом релігійної свободи, намагались після повороту в рідний край поширювати між своїми те, чого в Швайцарії навчилися. І воно певно, що колиб вони робили це під таким режімом, як режім бурґунських князів, то ці булиб мабуть таксамо зреспектували свободу релігійних переконань в народі, як зреспектували і всі инші його вольности. Але габсбурський імператор Карло, володар з династії, яка завжди держалася сліпо католицизму, а до того король архи-католицької, до фанатизму правовірної Еспанії, не думав ніяк толерувати реформаційних змагань в Нідерляндах. Правда — в Італії, скільки ішло про захоплення шматка землі для Габсбурґів, Карло не вагався воювати і з папою, чого доказом страшливе знищення Риму військами Карла (1527). З другоїж сторони знаємо, що в самій Німеччині він, приневолений опором розумних і свободолюбних князів, мусів згодитися на уступки для нового віроісповідання. Але саме тому Карло, наче в помсту за те, що мусів в вітчині Лютера толерувати потепенний розвиток реформації, здушував з тим більшим завзяттям кожний її прояв в Нідерляндах. Примінював тут з цього погляду таку систему безоглядного винищування всякої „єресі”, якою послугувався з пожалування гідними успіхами в ущерть сфанатизованій та реакційній Еспанії. Він почав накидувати Нідерляндцям суворі релігійні едикти (укази), якими під загрозою важких кар забороняв усе, від чого несло подихом релігіної свободи. Заборонив читати Євангелія й Апостолів, усякі прилюдні і приватні дискусії на релігійні теми, всякі збори тих, що цікавилися релігійними питаннями, і встановив окремі суди й комісії на те, щоб при допозі тайної, по цілім краю поширеної шпіонажі — шпіонами були здебільшого еспанські духовники й монахи чина (св.) Домініка, прослідживати скрізь відрухи релігійного вольнодумства. Чиї переконання признано „хибними”, той тратив, коли був урядовцем, державну службу. Хто поширював науку Лютера, того карали смертю, чоловікам рубали голову, жінок закопували живцем.

(Дальше буде).

*) Цей цісар був такий лінивий, що ніколи не зачиняв за собою дверей рукою, тільки ногою, при чім раз, — він мав тоді вже 78 років — так зранив собі ногу, що мусіли її йому відрізати (ампутувати). Невдовзі потім він так перевівся кавунами (мельонами), зїв їх 8, одного по другім, що в наслідок цього помер на шлункову недугу. — О. Г.

Непотрібний предмет.

— Скоро, дорогий, скоро! Наша Оля проковтнула мою шпильку від волосся!

— То непотрібно хвилюєшся! Ця шпилька тобі і так непотрібна, бож ти тепер уже носиш хлопячу зачіску.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МИ ТЕЖ ЗБРОЇМОСЯ.

Довший час в Европі видаються „нансенівські" пашпорти біженцям-еміґрантам з бувшої Росії. Ці пашпорти називаються пашпортами Ліґи Націй, бо вони видаються ріжними европейськими державами на підставі наданих їм прав спеціяльною комісією Ліґи Націй по справах „русскіх біженців". Пашпорти ці ще відомі під назвиськом „нансенівських", бо на чолі тієї комісії стоїть Нансен. В тих пашпортах завжди опреділяється народність кожного біженця з бувшої Росії, як „русскій".

Українці в Европі робили заходи, щоби для них видавалися окремі пашпорти, в яких булоби зазначено, що власники цих пашпортів є Українцями. Звичайно. Українцям довелося вести уперту боротьбу, бо всі єдинонеділимовці підняли великий похід проти цього, заявляючи, що таке рішення Ліґи Націй буде політичним рішенням, направленим проти Великої Росії. На допомогу русоцентристам прийшов сам голова комісії по опіці біженцями, Нансен, який заявив, що коли Ліґа Націй узглядне домагання Українців, він резиґнує зі свого становища. Отож Ліґа Націй відмовила проханню Українців, а тому всі біженці-Українці мусять і далі називатися по „нансенівським" пашпортам „русскімі".

Звичайно знайдуться серед Українців такі, що цю чергову невдачу будуть вважати великою національною поразкою, може навіть катастрофою й показчиком того, що Ліґа Націй ставиться вороже до українського національно-державного руху. Але я гадаю, що це є черговий епізод, чергове подразнення нагнітки українського національного самолюбства й більше нічого. Нібито рішаючим чинником протиукраїнського рішення Ліґи Націй був сам Нансен, який загрозив своєю резиґнацією. Можливо, що Ліґа Націй не хотіла обиджувати старенького мандрівника на північний бігун, який взявся до російських біженських справ очевидно тому, що багато людей в Европі думають і досі, що в Росії по вулицях міст ходять білі ведмеді. Крім того, він добре знає натуру й спосіб поведення з ріжними підбігуновими псами, якими він користувався підчас своєї мандрівки. Отож цих кваліфікацій, очевидно на думку Ліґи Націй, вистарчало, щоби доручити Нансенові справу „російських" біженців. Тому не дивно, що Нансен так уміє розвязувати українсько-російські непорозуміння та так добре знає політично-національну ситуацію на терені бувшої Росії. Він знає добре, що керує полярними псами батіг, а ведмедями ще й залізні стрички. Отож він таку залізну стричку й втопив у нагнітку українського національного еміґрантського почуття.

А взагалі, коли брати більше серіозно це рішення Ліґи Націй, то треба сказати, що це є ще один доказ того, що право має лише той, хто його здобуває мечем і вогнем. Це ще одна пригадка Українцям, що визволення їх зпід чужинецького рабства та створення своєї незалежної держави знаходиться не в руках Ліґи Націй, чи яких инших чужоземців, але в українських власних.

Тепер всі держави світа зброяться й готуються до нової війни, бо вони також добре знають, що всі теперішні правові взаємовідносини між ріжними державами можуть бути перекроєні на нові лише мечем і вогнем. Отож і ми, Українці, також мусимо не гаяти часу, а збroїтися й збroїтися, щоб у відповідний час показати всім мандрівникам полярних і теплих країв, що наша доля спочиває в наших руках і те, що ми постановили осягнути, ми осягнемо, хочби це коштувало нас нового моря крові й міліонів жертв. Ми мусимо зброїтися духовно, психічно. Мусимо готувати себе до великої, крівавої й завзятої боротьби. Ми повинні гартувати в собі волю до перемоги, волю до створення своєї власної держави, бо сучасні часи вимагають від кожної держави, від кожного народу вперше чергу духовного, психічного озброєння, а потім вже матеріяльного.

У відповідь на всі наші невдачі, у відповідь на всі прикрости, що завдають нашому національному почуттю й гордости вороги українського народу, ми повинні відповісти новим напруженням та оживленням нашої національної роботи, нашої національної боротьби на всіх ділянках життя. Гартуючи себе в постійній боротьбі та прагнучи нестримано до своєї мети, ми нарешті досягнемо свого, хочби само пекло піднялося проти нас, а не то що Ліґа Націй зі своїми Нансенами. Наша перемога внутрі нас.

І. Бондар.

ПО КОНВЕНЦІЇ.

Коли прийшли вибори делеґатів на послідну конвенцію У. Н. Союза, то по відділах Союза пішов великий рух та живі дискусії над тим, яких нам делеґатів вибирати на конвенцію. Очевидно нам треба було вибрати людину совісну, чесну, розумну та щирого робітника для нашої орґанізації. Але хто такою людиною є, не так нам легко пізнати. Ще тяжче нам було пізнати тому, бо як тільки проголошено конвенцію, так зараз кинулися серед членів наших відділв до аґітації люди, які конче хотіли бути делеґатами. Деякі люди повели за своєю кандидатурою завзяту аґітацію: що то вони нам не обіцяли! Чому то ми повинні їх вибирати. І тому, що вони в краю були тим, а онтим. І тому, що вони є оборонцями робітників. І тому, що на конвенції повинні бути люди з ріжних партій, щоби як слід критикувати. Я певний, що неодин делеґат попав на конвенцію завдяки такій аґітації.

По що справді їздив делеґат на конвенцію, се пізнати по конвенції. Вертає делеґат з конвенції, і зараз з перших слів видно, що він невдоволений. Чи був допущений на конвенцію? Був. Чи міг забирати слово? Міг. Забирав? Забирав. Чогож невдоволений? Тут він нам говорить і се й те, крутить і сюди й туди, але не каже головного, що йому на серци. Не каже, що він гнівний через те, що його не вибрали в уряд, що йому не дали гонору. Показується з його слів, що він їхав на конвенцію тільки на те, щоби дістати гонор, або дістатися на уряд. Він не питає, чи досить він уже наробився в нашій орґанізації, щоби мати гонор. Він не питає, чи надається він на уряд. Йому забаглося уряду й гонору, а як конвенція йому гонору ні уряду не дала, то й конвенція й Союз „но ґуд". То ді він уже ніякого стриму не має, говорячи про Союз і конвенцію: все там недобре. І все булоби добре, якби він був дістав гонор.

Таке то враження виносять деякі відділи зі своїх делеґатів. Та ми, вірні сини У. Н. С., сим дуже не зneохочуємося. Ми далі працюємо для Союза, а з таких поступків деяких наших делеґатів беремо собі научку, щоби на будуче ні їх ні їм подібних на конвенцію не висилати.

І. Говенчук,
Саґінав, Миш.

БОЛГАРІЯ — КРАЇНА РОЖ.

(З нагоди 1000 роковин).

Цього року болгарський нарід святкує найбільше культурне свято: 1000-літні роковини істнування болгарської держави та 50-літні від визволення з турецької неволі.

Одним із головних творців болгарської культури був цар Симеон (893—927), що володів як третій з черги володар у християнській болгарській державі. Засів на престолі яких 20 літ після того, як Болгарія приняла християнство.

Ювилей припадає на 1927. рік, але що тоді в Болгарії була всенародна жалоба з приводу землетрусу, що навістив був Болгарію, то ювилей перенесли на цей рік.

Цар Симеон був високо образований, любив літературу та культуру, з якою запізнався підчас побуту в Царгороді. Був справжнім покровителем письменників, а деякі вчені твердять, що й сам писав під псевдонімом „Храбр".

Болгарія — країна рож. Казанлик, Карлово та Калофер, це округи, де ростуть найгарніші рожі. Земля тут некамениста, богата у вапно, а сусідні Родопські гори збирають хмари для наводнення рожаних гаїв. Тепло і вода це елементи, які дають життя рожі, та найважнішими умовинами, щоби рожа гарно розцвилася та щоби мала в собі богато олійку, треба богато лагідного весняного сонця і частих, коротких дощів. У занадто горячих околицях рожа цвите за скоро, не має часу, щоби „отворити свою душу" — як каже болгарський селянин, дає за мало і то слабого олійку.

Садять два роди рож: **червону дамасценську і звичайну білу.** Червона дає більше й ліпшу есенцію. Найкращі рожі ростуть у Казанлику.

Казанлик це містечко, що розложилося попід гори. Рожані огороди, це великі, правильні площі, а поміж ними довгі хати, селянські дестилярні. Там витискають олійок із рож на стародавній спосіб. Є вже також фабричні дестилярні, **великі кооперативні підприємства.**

З початком **травня розхилюються перші пуплішки рож, у другій половині червня проминає вся краса рож.** Таксамо довго тревають рожані „жнива". Що дня, ще перед сходом сонця, йдуть гурти дівчат, співаючи народні пісні, на покриті росою рожані поля з великими кошами у руках. Рожі (цвіти) мусять обтинати, заки вони відчиняться до сонця, доки ще „сон держить її душу замкненою". Постійне заняття з рожами зробило з Болгарів справжніх поетів; навіть у технічних справах висловлюються вони поетично.

А як зручно мусять обходитися з рожами. Скоро мусять обтинати їх, бо коли лише покажеться сонце, витягає весь запах із рож і вони вже не надаються для дестиляції.

В осьмій годині рано рожані поля вже знову пусті — нема на них людей. Дівчата, прибравши голови й одяг рожами, вертають додому, до Казанлику.

Дамасценська рожа дуже врожайна. Коли вже тисячі й тисячі цвіту пообтинали з них, то корчі все ще вкриті червоними плямами. Це пуплішки, що завтра, позавтра прийдуть на чергу. До вечора знову все купається в червоній барві, а рано веселі жниці знову будуть тут. Таке відбувається чотири-пять тижнів. Із одного гектара зберуть 300—400 фунтів рожаного цвіту, а на державних взірцевих плянтаціях, що займають 35 гектарів біля селянських рожаних нив, навіть тисячу фунтів. Яка пожиточна ростина — рожа. **На протязі 20—25 літ дає обильно цвіту, щойно потім зменшується її врожайність. Та коли в місяці березні врізати гильку із старого рожаного куща та встромити її у вохку землю, то ще тоїсамої весни розростеться ця гилька в гарний, молодий кущик, а рік пізніше цвите вже обильно.**

Болгарська управа рож розвинулася значно в перших роках цього століття і стояла дуже високо аж до світової війни. В 1915 році управляли рожі на 10 тисячах гектарів землі, а виробляли 3.000 кґ. найліпшого олійку. Після війни управа рожі підупала, не було грошей для найпотрібніших вкладів. Тут прийшла селянам держава з допомогою. Закон забезпечує селянам дешевий кредит до 75 відсотків вартости землі й уладження. Тепер уже йде до кращого, але все ще не осягнули навіть одної третини з 1915 року. На державних взірцевих казанлицьких плянтаціях оснували досвідну стацію, як ублагороднювати породи рож і збільшувати видатність олійку.

Щоби видержати боротьбу із закордонною конкуренцією, хочуть заступити домашній селянський рожаний промисл раціональними, взірцевими дестилярнями. Одначе самі рожані поля мусять оставати в руках дрібних власників, бо рожа потребує старанного, дбайливого особистого плекання.

Рожані перфуми поширили в торговлі голяндські та портуґальські купці. Вони їздили до Єгипту й аж до Індії за дорогоцінним олійком.

Якжеж відбувається фабрикація рожаного олійку? Довгі шопи у великих відступах перерывають рожані поля. Під дахом, на земляному валі, в довгому ряді стоїть до двацять чистеньких міляних кітлів із ретортами та вентилями. Це дестилярні, тут витискають пахучий олійок. Фаховці обслуговують ці машини. Вже раннім ранком опалюють їх, щоби кождий транспорт цвіту (який привезуть із піль на обвантажених ослах чи возами) зараз можна переробити. А треба це робити оглядно й точно на основі практики, набутої на протязі соток літ. Двацять фунтів рожі, а з дрібніших цвітів і трицять фунтів варять у яких сімдесятьох літрах води півтора години. Потім зачинається перша дестиляція при слабому вогні. Розварений рожаний цвіт переходить через три ріжні, скомпліковано збудовані реторти, потім цю воду ще раз переварюють. Із сімдесятьох літрів зробиться за той час — вісім. Тепер цей плин охолоджують, а потім обережно збирають рожану есенцію, бо вона лекша ніж вода й тому осідає на поверхні води. З усього остане лише маленька фляшечка. Фляшку за фляшкою укладають пахучий крам на полиці. Вже з початком червня зїзджаються сюди торговці й аґенти з усіх країн, потім зачинається бизнес...

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН З СЕЛА ДУДИНЦІ, ПОВІТ СЯНІК, ГАЛИЧИНА.

Від кількох літ розвивається у нашій громаді досить гарно читальня тов. „Просвіта". Вона устроює театральні вистави, концерти, виклади, господарські курси та виховує нашу молодь на добрих дітей свого народу.

До осягнення намічених цілей потребує наша читальня грошевих засобів. В першу чергу мусять члени читальні мати певний дах над головою. Домівка, у якій міститься наша читальня, вимагає перебудови, особливо дах потребує основної направи. На тую ціль потребує наша читальня квоти 120 долярів.

Звертаємося до Вас з просьбою, щоби Ви зібрали поміж знакомими кільканацять долярів та прислали їх на вище описану ціль чим скорше на руки Антона Гуртака, рільника і купця у Дудинцях, почта Новотанець, повіт Сянік, та подали рівночасно спис жертводавців, щоби ми могли оголосити звіт в часописях.

Ми не в силі самі понести такого великого тягару, тому просимо Вас о поміч.

Прийміть від нас щирий привіт з рідної землі.

За Виділ читальні „Просвіта" в Дудинцях.

Михайло Котляр,
Актін Гурток, секр.

Дорогі Родимці!

Кождий з нас мусить радіти, що наше село пробутилося зі сну, що й до нашого села продерся промінь світла, що й наші браття не лишилися позаду, а поступають вперед до світла правди й волі. Тому не будьмо глухими на їх просьбу, а поможім нашим братам в їх так важнім ділі. Особливо звертаюся до краянів в Шамокін, Компмонт і Маріон Гайтс, Па., щоб зорґанізували комітет, котрий занявсь би збіркою.

Микола Шайняк,
302 Shermon Ave., Newark, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З хрестин на боєвий фонд.

Минулої неділі відбулися хрестини донечки нашого діяльного громадянина п. М. Близнака. Серед веселої забави гості не забули і на Рідний Край і перевели між собою збірку на боєвий фонд. Зложили слідуючі: М. Близнак $5; по $2: М. Скубова, д-р Мишуга, О. Ревюк; по $1: М. Гук, А. Сивиць, Е. Ляхович, С. Лялька, М. Воробець, Т. Галичин, І. Скубівна, Марко, Д. Ковальчук, Л. Мороз. Разом $21.

Гроші переслано до краю через Обєднання.

Гість.

ПОДЯКА.

Я нижче підписаний, складаю сердечну подяку головному урядови УНС за виплачення мені допомоги з фонду запомогового за утрату ноги мого сина в сумі $225.

Петро Онисик,
Шенандоа, Па.

Аполінарій Новак.

СКОНКА.

Гринько Гладуник ледви розвідався, як робити самогонку.

Поїхав потім до найблизчого місточка, купив невеличкий казанчик, та й з цівочкою, і з найбільшою осторожністю перевіз його до дому. Признався лише Микиті Рябкови, що підчас перевозу казанка був у великім страху, бо підозрілого тягають і судять.

— Везу тоту бляшану мару, а „сухий", ніби той, що шукає за горівкою, мені з думки не сходить, — признається Микиті. — Надійде який чоловік, а я вже думаю, що то сухий. Йду й упріваю зі страху. Затріщало в лісі, а мені страх аж на плечі сів. Надлетіла ворона, а мені до голови знову инша думка. Аґі! думаю собі, що зі мною за мара. Плюнув і доїзджаю до дому.

— Не дурно кажуть, що страх має великі очі.

— Ануж, — міркую собі. — його занесло до моєї хати. Лишаю казанчик на возі і йду подивитися. Нема й душі в хаті. Як не лусну себе по чолі, аж залунало і сам до себе кажу: Який ти. Гонию! дурний та ще й у своїй хаті!

Ще таки того самого вечора Гринько наполокав бараболь, натер, додав цукру і всього иншого, так, як має бути, і поставив в полову, аби собі кисло. Та страх перед сухим водно йому у голові, як шилом вертить. Якби так наднесло його, думає собі, то дві сотні давай. Але то не все. Жінка вийде з хати до шіпки, понюхає вітер, покрутить носом, помахає головою і каже до Гринька:

— Гриньку, недалеко нашої хати є сконка.

Діти таксамо часто нюхають коло шіпки вітер і кажуть, що сконка відкись прийшла.

Нюхає вітер і Гринько і перечить, що то не сконка. Потім вже сам-на-сам лучше нюхає і в дусі потакує, що таки щось дуже та рощина розсмерділась, як звичайно кисла, гнила бараболя.

— Кажуть, що як смердить, то вже час варити, — думає собі Гринько.

Прийшов до казанчика, добуває його, а зпід накривки вже тече.

— Час варити...

Вже пізним вечером приніс він казанчик, — так, аби ніхто не видів — до хати, поставив на піч і почав варити.

— Гей, чоловіче! — відзивається жінка, — ти що, сконку вариш?

— Свиням бараболю. Було троха гнилої...

— Ой, бійся Бога, возьми той банячисько на двір. То так чисто, якби сконка варилася, а не бараболя.

Затикає носа і втікає з хати. За жінкою біжать і діти та кричать:

— Бррр, сконка!

— Ой, тату, сконка!

— Ой, тату!...

— Ну, — подумав Гринько, — наварив я собі...

Взяв баняк, виніс з хати і висипав „сконку" свиням, при чім сплюнув і сказав:

— Як ти не пиріг, то не пирожися.

На другий день рано жінка винесла безрогам їсти. Подивилась на них, заломила руки, та мерщій побігла до Гринька.

— Гриньку, наші свині поздихали! — каже вона, та далі в плач.

— Що, поздихали? — і неначе сто мурашок полізло під його шкіру.

— Таж кажу, що поздихали, Падоньку ти мій! Праценько моя! Потруїв гнилою бараболею свиней. От мені господар!

Зайшли до кучі. Гринько обертає на всі боки простягнутих підсвинків, штовхає, але вони не дають ніякої познаки життя.

Прикликали сусідів і ті орекли, що свині поздихали на якусь дивну заразу, бо не посиніли, ані не почервоніли.

— А що вони вчора їли?

— Гнилу, ніби троха заморожену бараболю, — похопився Гринько.

— От тобі й є! Потруїлися!

— Відвезіть їх там в ліс і закопайте, щоби пси не розтягали стерва.

Гринько так і зробив, але глибоко свиней не закопав і не присипав землею, лише прикрив ріщем, аби потім їх спалити.

Другого дня перед заходом сонця щось зарохкало коло Гринькової хати і Гринько вибіг на двір. Підсвинки і стара льоха рохкали коло Гринька так, як тоді, коли він виносив їм їсти.

Вибігла з хати з баняком в руці і Гринчиха, дивувалася і раділа.

— Ну, і чи не диво, люде добрі? Чи не чудо?

— Видно, що вони були лише завмерли — сказав Гринько. — Дати їм квасного молока, то їх прочистить і не буде так гнилизна шкодити.

Льоха, неначе у відповідь, рохнула, вибила з Гринчишиної руки баняк і покотила його рилом в долину.

— А пропалабись, колись не здохла!

— Ех, якби так свині вміли говорити, — подумав Гринько, — тото булоби з мене сміху.

— Решта самогонці, — думкою присягав. — Вона не варта того. Не дурно то кажуть, що від лихого та наберешся лише богато лиха.

Потім люде дивувалися, що Гринько, де лише була нагода, виступав немилосердно проти тих, що варили самогонку.

Коли сам чоловік затроює себе, то не розуміє того. Та лучилося таке, що затроєні дурманом свині нагнали Гринькови до голови розуму.

Ціла пригода з безрогами булаб забулася, але Гринько розказав її по правді, як був дуже занедужав і думав, що буде вмирати.

Не дурно то кажуть, що гріх, так як і правда, мусить вийти на верх, як олива.

Між школярями.

— Чим є твій батько?

— Мій батько виучує звірята ріжних штук.

— А тебе вже вивчив якої

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВЕСТ ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється місцевих і позамісцевих членів Тов. Згода, від. 62, що піврічний мітінґ відбудеться дня 9-го червня, точно в год. 3-тій пополудни, під ч. 6177 Glenmore Ave. Проситься членів явитись, бо є важні справи. Контроля здасть звіт. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — Н. Вовк, предс.; Т. Юрків, кас.; В. Бідей, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРИДУШУЮЧИ РЕЛІҐІЮ, БОЛЬШЕВИКИ ВІДКРИВАЮТЬ ВІЛЬНЕ ПОЛЕ НАЙЧОРНІШИМ ЗАБОБОНАМ.

В селі Темнім, біля Уманя, розцвіла секта Йоаністів. Назва сеї секти походить від сумної слави отця Йоана, т. зв. Кронштадського, особистого духовника царя Миколи II, що після французького щарлатяна Філіпа був справдішним другим предтечею московського „спасителя" Распутіна, і тільки через передчасну смерть не зміг довершити свого чорного діла. Як і всі московські секти, з рештою й сам большевизм, характеризує цю секту стремління, питоме народам монґольської крови, досягти раю земного, не задовольняючись раєм небесним. Для цього московська душа знає дві дороги, діяметрально протилежні в способі поступовання, а цілком тотожні в своїй останній цили: або цілковитою аскезою, ампутованням людського природження, абож цілковитою розпустою перервати нормальний хід розвитку людини й досягнути чаду найвищого блаженства. Скопці з одного боку, а з другого — хлисти. Йоаніти належать до останніх. Кілька блазнів найвищого московського суспільства навколо фаворитної особи отця Йоана, на початку цього століття, не задовольнившись проповідю раю небесного, проголосили Йоана живим Христом (цікаво порівняти 20,000 живих Буддів в Монґолії), підшукали для нього відповідну „богородицю" і почали улаштовувати орґіїстичні сеанси служби сатани, зовсім, як пізніше Распутін, та збирати на свою секту міліонові жертви серед багатих московських купців. Коли справа викрилась, то „Найсвятіший Синод" був примушений секту проклясти, що зрештою ні трошки не захитало становища отця Йоана; офіційно й він до того проклятя прилучився. Тож дуже цікаво, що ця секта наново розцвіла під большевиками, та ще й на Україні, де до большевиків сектантський рух ішов зовсім иншою дорогою, поміж ісламітським та західно-реформістичним світоглядом, де ні скопецтво ні хлистовщина не могли пустити коріння, а лишень штунда (протестантизм) та духоборство, споріднене з колишніми арабсько-візантійськими рухами, як іконоборство.

Про нововідкриту секту подають між иншим таку подробицю: її голова оголосив, що незабаром, в найближчих днях, має прийти конець світа, а тому можна запобігти тільки одним способом — людською жертвою. Члени секти вибрали зпоміж себе молодого селянина і постановили зарізати його на жертву. В останній хвилі, коли звязаний уже лежав на столі, а йоанітський знахар порався з останніми ритуальними приготовленнями, зявився місцевий лікар з відділом міліції, звільнив нещасливу жертву й перервав зібрання сектантів. Треба сподіватись, що надалі йоаніти, щоб дістати змогу без перешкод служити свому культови, позаписуються до комуністичної партії.

КРАЇНА ДОБРОГО ТОНУ ТА ЧЕМНОСТИ.

Всі подорожні, які вертають зі Швеції, не можуть нахвалитися тої гарної та чемної країни. Мандрівникові впадає в очи, що ніхто в Швеції не ганьбить, не кричить ані не гнівається. Виглядає це так, начеб у Швеції жили люди, яких одиноким завданням є придержуватися приписів доброго тону. Передовсім шведський урядовець, це персоніфікація чемности. Не видно в нього неприродности, він чемний, ввічливий та услужний, вважає добре на чужинців, щоби їм усе вияснити та помогти, коли треба. Дівчата в Швеції кланяються, згинаючи одну ногу, не лише перед батьками, але й перед старшими людьми, а кланяються так низько, начеб хотіли віддати честь якомусь князеві. Навіть і в найубожших колах населення чемність це перший обовязок життя. Швед дуже рідко коли впється, так що можна сказати, що там є прогібіція на домагання всіх, дослівно всіх горожан. Хто в Швеції хоче купити який алькогольний напиток, мусить дістати т. зв. карту напитків, на якій написано, чи власник її заплатив усі державні податки. Життя в Швеції не є замотане, трудне. Всі від десятків літ привикли слухати приказів. Полісмен, що реґулює на вулиці рух, не має ніяких труднощів, бо люди самі пильнують порядку й радо йдуть за вказівками поліції.

DO YOU KNOW WHY --- Small Boys Usually Muss Things Up Like This?
Drawn for this paper By Fisher

